

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
A Development of a Model of the Online International Master Program
in Business Administration at the School of Management Science,
Sukhothai Thammathirat Open University

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ เข้มทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์ โรจนแสง
อาจารย์ ดร.อโณทัย งามวิชัยกิจ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี 2558

(ประเภทการศึกษาทางไกล)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์ เข็มทอง และคณะ
ปีที่แล้วเสร็จ 2561

บทสรุปผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาระบบเปิดแห่งเดียวในประเทศไทยที่มุ่งเน้นการให้บริการการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้นำวิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาตามที่กำหนดไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยได้มีการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่มีมาตรฐานการเรียนการสอนในระดับสากล มีนโยบายขยายการศึกษาทางไกลด้วยการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ พร้อมขยายขอบเขตสู่นานาชาติด้วยการเปิดหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (นานาชาติ) ในภาคการศึกษาแรกของปีการศึกษา 2557 และวางแผนเปิดหลักสูตรออนไลน์ มหาบัณฑิตนานาชาติ ด้านบริหารธุรกิจเป็นลำดับต่อไป

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงมีการเปิดหลักสูตรแข่งขันกันรับนักศึกษา โดยเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยแนวทางของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนมหาบัณฑิตนานาชาติรูปแบบออนไลน์ เพื่อนำผลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตออนไลน์ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่หลักสูตรมหาบัณฑิตออนไลน์อื่น ๆ ของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย จึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ความก้าวหน้าด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในอนาคตต่อไป

การวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรออนไลน์ มหาบัณฑิตนานาชาติ ด้านบริหารธุรกิจ ผ่านกระบวนการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของสถาบันการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลี ที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ มหาวิทยาลัย Business Breakthrough (BBT) ประเทศญี่ปุ่น และ มหาวิทยาลัย Korea National Open University (KNOU) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไป

พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของสถาบันอื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการขยายการเรียนการสอนในระดับมหาบัณฑิตออนไลน์อีกด้วย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของสถาบันการศึกษาในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ที่มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ มหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และมหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี 3) เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และมหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และ 4) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 3 ท่าน และผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ หรือสนับสนุนกิจกรรมการประชาสัมพันธ์การลงทะเบียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การสอบ การสำเร็จการศึกษา การสนับสนุนการจัดการศึกษา การชำระค่าลงทะเบียน เป็นต้น จำนวน 6 ท่าน จาก 5 หน่วยงาน 2) หลักสูตรมหาบัณฑิตบริหารธุรกิจออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 2 ท่านและมหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจำนวน 2 ท่าน

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้บริหารหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนฯ และการศึกษาการดำเนินงานของหลักสูตรมหาบัณฑิตออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และมหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี โดยการเข้าไปศึกษาดูงานรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตร และการสนทนากลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อประกอบการสนทนากลุ่ม ซึ่งจัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยและตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยการพิจารณาจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากนั้นนำมาตรวจสอบความถูกต้องโดยการตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ใช้ข้อมูล (Member Checking) และผู้เก็บข้อมูล (Peer Debriefing) ตามแนวทางของ Creswell (2012) เพื่อนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มหาบัณฑิตนานาชาติ

ผลการวิจัย สรุปประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชานิตศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในปัจจุบัน คือ สาขาวิชานิตศาสตร์เป็นผู้มีบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอนสำนักเทคโนโลยีการศึกษามีบทบาทในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการเรียนออนไลน์ ฝ่ายศึกษานานาชาติ สำนักบัณฑิตศึกษาเป็นหน่วยงานสนับสนุนการประสานงานและจัดการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนและการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต ขณะที่สำนักคอมพิวเตอร์ให้การดูแลในส่วนอุปกรณ์ โปรแกรมและระบบเครือข่ายพื้นฐาน งานวิเทศสัมพันธ์มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์นักศึกษาต่างประเทศ และกองคลังเป็นผู้ดำเนินการรับชำระเงินค่าลงทะเบียน

ส่วนระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตพบว่า เครื่องมือที่ใช้สร้างเนื้อหา คือใช้สื่อการเรียนรูแบบวีดิทัศน์ ร่วมกับสไลด์การสอน ซึ่งสร้างขึ้นในรูปแบบรายการ e-learning ผ่านศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning Center) โดยประยุกต์ระบบ Open source ที่เรียกว่าโปรแกรม Moodle เป็นระบบการจัดการการเรียนรู้ของนักศึกษาที่สามารถบูรณาการการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาเป็นระบบผ่านออนไลน์ไม่เต็มรูปแบบ ได้แก่ ระบบการแสดงผลการลงทะเบียนภายหลัง การลงทะเบียนแบบชำระเงินผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร ระบบการเข้าฟังการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ การอภิปรายในห้องเรียนออนไลน์ ระบบการตรวจสอบผลการสอบ และระบบการแสดงผลความก้าวหน้าทางการเรียนออนไลน์ ระบบการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ยังต้องอาศัยการโอนเงินผ่านระบบบัญชีธนาคาร ไม่ว่าจะเป็นการชำระเงินที่เคาน์เตอร์ธนาคาร หรือ ผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิสของร้านสะดวกซื้อ หรือ ผ่านไปรษณีย์ไทย

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และ มหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough (BBT) ประเทศญี่ปุ่น แบ่งเป็น 2 หลักสูตร คือ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (Master of Business Administration) และปริญญาโทบริหารธุรกิจในโลกาภิวัตน์ (MBA in Globalization) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ส่วนใหญ่จัดทำเป็นภาษาญี่ปุ่น ยกเว้นเฉพาะหลักสูตร MBA in Globalization มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เป็นภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษาสามารถเข้าเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้ทุกกระบวนการกระทั่งสำเร็จการศึกษา ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีการตรวจสอบการเข้าชั้นเรียน เทคโนโลยีการตรวจลายนิ้วมือเพื่อระบุตัวตนในการสอบ และการชำระเงินผ่านบัตรเครดิตในระบบการลงทะเบียน ทำให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียน เข้าร่วมชั้นเรียนและเข้าสอบโดยไม่ต้องเดินทางมาที่มหาวิทยาลัย กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของ BBT ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานประสานกันอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้บริหารสมัยใหม่และคัดเลือกคณาจารย์ผู้สอนที่มีชื่อเสียง เพื่อดำเนินการนำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอน ให้คณะกรรมการพิจารณาเนื้อหาที่อาจารย์ผู้สอนจะพัฒนาเป็นสื่อร่วมกับแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศและบริษัทผู้ผลิตสื่อที่ทางมหาวิทยาลัยจ้าง

ส่วนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Korea National Open University (KNOU) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เต็มรูปแบบ หลักสูตรบริหารธุรกิจระดับปริญญาโท ประกอบด้วย 8 วิชาเอกซึ่งนักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้ไม่เกิน 2 วิชาเอก ซึ่งนักศึกษาสามารถเข้าเรียนทำกิจกรรมและสอบแต่ละวิชาผ่านออนไลน์ ระบบไม่มีการตรวจสอบตัวตน แต่นักศึกษาจำเป็นต้องพิมพ์คำตอบของข้อสอบทันทีผ่านระบบออนไลน์ ยกเว้นการสอบประมวลความรู้ และการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ ที่นักศึกษาต้องเข้าสอบแบบเผชิญหน้า การสร้างเนื้อหาวิชาดำเนินการผ่านคณะกรรมการพัฒนาเนื้อหาวิชาประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชา บรรณาธิการด้านเนื้อหา (Editor) ผู้ออกแบบการผลิตสื่อการสอน (Production Designer) และ บุคลากรสนับสนุนของศูนย์สื่อการสอนดิจิทัล เพื่อผลิตเนื้อหาวิชาในรูปแบบสื่อดิจิทัลและนำเนื้อหาที่ผลิตแล้วขึ้นระบบของมหาวิทยาลัย KNOU

ทั้งมหาวิทยาลัย BBT และ มหาวิทยาลัย KNOU มีกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปแบบคณะกรรมการพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอน มีบุคลากรผู้ประสานงานนักศึกษา ผู้ช่วยสอน และบุคลากรสนับสนุนที่เข้ามีส่วนร่วมในการส่งมอบและสนับสนุนนักศึกษาในการเข้าร่วมการเรียนการสอนออนไลน์ ส่วนระบบการเรียนการสอนออนไลน์พบว่าทั้งมหาวิทยาลัย BBT และ

มหาวิทยาลัย KNOU มีระบบเครือข่ายสื่อสารที่เชื่อมต่อทุกระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้าด้วยกัน ตั้งแต่เครื่องมือสร้างเนื้อหาวิชา ระบบการจัดการการเรียนรู้ ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา และระบบบัญชีและการเงิน เพื่อให้บริการนักศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ทั้งกระบวนการ โดยนักศึกษาเข้าสู่ระบบเพียงครั้งเดียว (Single Log-in)

3) การเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนิเทศศาสตร์ มหาบัณฑิต แขนงวิชานิเทศศาสตร์อาเซียน (หลักสูตรนานาชาติ) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และหลักสูตรมหาบัณฑิตบริหารธุรกิจออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Business Breakthrough ประเทศญี่ปุ่น และมหาวิทยาลัย Korea National Open University ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า

3.1 กระบวนการพัฒนาการเรียนการสอน

(1) บทบาทหน้าที่ของการพัฒนาและส่งเสริมการสอนออนไลน์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัย BBT และ มหาวิทยาลัย KNOU กำหนดบทบาทและหน้าที่ของการพัฒนาและส่งเสริมการสอนออนไลน์อย่างชัดเจน ประกอบด้วยคณะกรรมการพิจารณาเนื้อหาวิชาหรือหน่วยงานที่มีบุคลากรทำหน้าที่พิจารณาเนื้อหาของวิชาในหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่รับผิดชอบผลิตเนื้อหา บุคลากรสนับสนุนของศูนย์สื่อดิจิทัลหรือแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศหรือศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning Center) ดูแลการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนออนไลน์ และตอบสนองความต้องการด้านเทคโนโลยีของอาจารย์ผู้สอน ให้คำปรึกษาการเข้าเรียนผ่านสื่อของนักศึกษา และบุคลากรผู้ประสานงาน ทำหน้าที่ประสานงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่นักศึกษา

(2) การพัฒนาโครงสร้างและการสนับสนุนเนื้อหาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัย KNOU ก่อนข้างมีการพัฒนาโครงสร้างและการสนับสนุนเนื้อหาการเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกันคือ คณะกรรมการร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ จากนั้นเริ่มจัดเนื้อหา ซึ่งอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ส่วนมหาวิทยาลัย BBT เริ่มจากคณะกรรมการพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรเป็นผู้กำหนดโครงสร้าง และอาศัยการบริการผลิตสื่อการสอนจากหน่วยงานภายนอก

(3) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรและชุดวิชา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัย KNOU มีกระบวนการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรและชุดวิชาที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือเริ่มจากการประชุมคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนผลิตเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากนั้นดำเนินการผลิตสื่อการสอนและทดลองขึ้นเนื้อหาในระบบ แต่ มหาวิทยาลัย BBT หลังจากประชุมคณะกรรมการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรแล้ว

ต้องดำเนินการคัดเลือกผู้สอนและให้ผู้สอนนำเสนอรายละเอียดชุดวิชาการก่อนนำไปผลิตเนื้อหาและสื่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

(4) การส่งมอบและสนับสนุนนักศึกษาในการเข้าร่วมการเรียนการสอนออนไลน์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแสดงสื่อบนระบบ Moodle ที่แยกออกจากระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัย BBT แสดงสื่อบนระบบ Air Campus ที่รวมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้ากับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา และมหาวิทยาลัย KNOU แสดงบนระบบ KNOU ที่รวมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้ากับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์โดยอาจารย์ผู้สอน และเสริมด้วยการเชื่อมโยง facebook เพื่อเพิ่มช่องทางสื่อสารออนไลน์ ส่วนมหาวิทยาลัย BBT ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาการเรียนการสอนผ่านการอีเมลในระบบ และติดตามการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยผู้ช่วยสอนร่วมกับอาจารย์ผู้สอนและให้บริการด้านอื่น ๆ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น เอกสารที่เกี่ยวข้อง การเข้าระบบ เป็นต้น และ มหาวิทยาลัย KNOU ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาการเรียนการสอนผ่านการโพสต์และการแชทในระบบ เพื่อติดต่อกับผู้ช่วยสอนร่วมกับอาจารย์ผู้สอน และให้บริการด้านอื่น ๆ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

3.2 ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Education System)

(1) เครื่องมือการสร้างเนื้อหาวิชา (Content Creation Tools, CCT)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัย KNOU แสดงสื่อวีดิทัศน์ และเอกสารอ่านประกอบเหมือนกัน แต่มหาวิทยาลัย BBT แสดงสื่อวีดิทัศน์ เอกสารอ่านประกอบ และวัดการเข้าฟังจากการกดคีย์บอร์ด

(2) ระบบการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Systems, LMS)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแสดงสื่อบนระบบ Moodle ที่แยกออกจากระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา นักศึกษาอภิปรายแบบ Synchronous โดยโปรแกรมเสริม เช่น Microsoft Link หรือ skype และการสอบเป็นแบบเผชิญหน้า มหาวิทยาลัย BBT แสดงสื่อบนระบบ Air Campus ที่รวมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้ากับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา นักศึกษาอภิปรายแบบ Asynchronous โดยการฝากข้อความไว้บนเว็บไซต์ และการสอบเป็นแบบออนไลน์ ใช้การแสดงตัวจากลายนิ้วมือ มหาวิทยาลัย KNOU แสดงสื่อบนระบบที่รวมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้ากับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษา นักศึกษาอภิปรายแบบ Asynchronous โดยการฝากข้อความไว้บนเว็บไซต์ และการสอบเป็นแบบออนไลน์ ใช้การแสดงหน้าจอให้พิมพ์ในระยะเวลาสอบ

(3) ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา (Student Management System, SMS)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจัดการข้อมูลนักศึกษา โดยสามารถลงทะเบียนเรียน แสดงความก้าวหน้าด้านการเรียน ผลการเรียน แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ ปฏิทินการศึกษา ผ่านทางออนไลน์

มหาวิทยาลัย BBT ใช้ระบบ Air Campus เป็นระบบที่สามารถลงทะเบียนเรียน แสดงความก้าวหน้าด้านการเรียน ผลการเรียน แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ ปฏิทินการศึกษา ผ่านทางออนไลน์ ส่วนมหาวิทยาลัย KNOU ใช้ระบบที่สามารถลงทะเบียนเรียน แสดงความก้าวหน้าด้านการเรียน ผลการเรียน แจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ ปฏิทินการศึกษา ผ่านทางออนไลน์

(4) ระบบด้านบัญชีและการเงิน (Accounting System, AS) มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ใช้ระบบที่นักศึกษาสามารถลงทะเบียนผ่านระบบจัดการข้อมูลนักศึกษา และพิมพ์ใบชำระเงินที่ธนาคารเพื่อยืนยันการลงทะเบียนที่ระบบมหาวิทยาลัย BBT ใช้ระบบที่นักศึกษาสามารถชำระค่าลงทะเบียนผ่านบัตรเครดิตที่หน้าระบบจัดการข้อมูลนักศึกษา ส่วนมหาวิทยาลัย KNOU ใช้ระบบที่นักศึกษาสามารถลงทะเบียนผ่านระบบจัดการข้อมูลนักศึกษา และพิมพ์ใบชำระเงินที่ธนาคารเพื่อยืนยันการลงทะเบียนที่ระบบ

4) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ คือ กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการที่จัดตั้งบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การสนับสนุนจากผู้มีหน้าที่และบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงมหาวิทยาลัยควรพัฒนาการบูรณาการระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เข้าด้วยกัน ตั้งแต่ระบบการจัดการการเรียนรู้ และระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา รวมไปถึงระบบด้านบัญชีและการเงิน เพื่อสร้างความครอบคลุมการจัดการเรียนการสอน และก่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ทั้งกระบวนการ

การวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลักสูตรนานาชาติมหาบัณฑิตที่ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อนำเสนอให้มหาวิทยาลัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตรได้นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้แก่หลักสูตรทั้งหลักสูตรนานาชาติ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต และหลักสูตรใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดังนี้

<p>รายการ</p>	<p>รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</p>
<p>กระบวนการการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (Development Process)</p>	
<p>1. บทบาทและหน้าที่ของการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนออนไลน์</p>	<p>การพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ควรดำเนินการในรูปแบบคณะทำงานหรือคณะกรรมการที่จัดตั้งจากบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน ซึ่งผลการวิจัยเสนอมหาวิทยาลัยควรมีคณะทำงานที่ประกอบด้วย 7 ฝ่าย คือ</p> <p>(1) คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ออกแบบภาพรวมของหลักสูตร รวมถึงความเหมาะสมของการคัดเลือกคณาจารย์ผู้สอนและเนื้อหาแต่ละชุดวิชา</p> <p>(2) คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เป็นคณาจารย์ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรให้ทำหน้าที่ดูแล และรับผิดชอบมาตรฐานของหลักสูตร เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณาจารย์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา และการประเมินผลนักศึกษาซึ่งจะประกอบด้วยผู้รับผิดชอบหลักสูตร และอาจารย์ประจำหลักสูตร</p> <p>(3) คณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชา เป็นคณาจารย์หรือบุคลากรด้านวิชาการมีหน้าที่นำเสนอเนื้อหาการเรียนการสอน และดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในฐานะผู้สอน</p> <p>(4) กรรมการด้านออกแบบระบบการสอนจากศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning Center) สังกัดสำนักเทคโนโลยีการศึกษาเป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทางการส่งเสริมเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้จัดเป็นกรรมการด้านออกแบบระบบการสอนรวมอยู่ในคณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชา</p> <p>(5) บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน หรือผู้ช่วยสอน เป็นบุคลากรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่ช่วยเตรียมความพร้อมและประสานการเรียนการสอนกับคณาจารย์และนักศึกษา รวมทั้งทำหน้าที่ธุรการด้วย ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชยังไม่เคยกำหนดตำแหน่งผู้ช่วยสอน โดยทำหน้าที่ตอบสนองต่อนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมทั้งมิติด้านเวลา ความถี่และเนื้อหา</p> <p>(6) เจ้าหน้าที่สำนักบัณฑิตศึกษา เป็นกลุ่มบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการ</p>

<p>รายการ</p>	<p>รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</p>
	<p>ประสานงานข้อมูลเกี่ยวกับระบบข้อมูลนักศึกษา ตั้งแต่ การลงทะเบียน การ จ่ายเงิน เข้าเรียนวิชาที่ลงทะเบียน ร่วมกิจกรรม เข้าสอบออนไลน์ และแสดง ความก้าวหน้าด้านการเรียนได้ การตอบสนองข้อสงสัยของนักศึกษา รวมทั้งทำ หน้าที่การประชาสัมพันธ์หลักสูตร</p> <p>(7) บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่สนับสนุนเทคโนโลยีระบบการจัดการเรียนการสอน เป็นกลุ่มบุคลากรจากศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning center) เนื่องจากคณาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัย เทคโนโลยีออนไลน์ในการส่งมอบเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัย BBT และ KNOU ต่างให้บริการสนับสนุนเทคโนโลยีการจัดการ เรียนการสอนออนไลน์ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเข้า เรียนได้ตลอดเวลา</p>
<p>2. การพัฒนา โครงสร้างและ การสนับสนุน เนื้อหาการ เรียนการสอน</p>	<p>การพัฒนาโครงสร้างและเนื้อหาการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตร นานาชาติ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต เป็นการพิจารณาร่วมกันของคณะกรรมการ พัฒนาหลักสูตร การประชุมวิพากษ์หลักสูตรร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและ ภายนอกจากทั้งสายวิชาการและวิชาชีพ เพื่อประเมินความสอดคล้องสำหรับ คุณลักษณะของการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่และพัฒนาเป็นโครงสร้างการ จัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต</p> <p>หลังจากนั้น คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการคัดเลือก คณาจารย์ผู้สอนและมอบหมายให้ปรีกษาร่วมกับกรรมการด้านออกแบบระบบ การสอนจากศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning Center) สำนักเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อนำเสนอเนื้อหาและออกแบบสื่อการจัดการเรียน การสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพในการบรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แต่ละชุดวิชา การผลิตสื่อการจัดการเรียนการ สอนออนไลน์ควรดำเนินการล่วงหน้าประมาณสี่ถึงหกเดือน เพื่อประเมิน ผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จริง</p>

<p>รายการ</p>	<p>รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช</p>
<p>3. การออกแบบ และพัฒนา หลักสูตรและ ชุดวิชา</p>	<p>หลังจากการออกแบบเนื้อหาในหลักสูตรจะมีการพัฒนาเนื้อหาแต่ละชุดวิชาให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม</p> <div style="text-align: center;"> <div data-bbox="536 611 1286 736" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>การประชุมคณะกรรมการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตร (ผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร)</p> </div> <div style="text-align: center;">↓</div> <div data-bbox="536 804 1286 1079" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>ผู้สอนผลิตเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และ นำเสนอต่อคณะกรรมการผลิตและบริหารชุดวิชา (ผู้มีส่วนร่วมได้แก่ กรรมการด้านออกแบบระบบการสอน)</p> </div> <div style="text-align: center;">↓</div> <div data-bbox="528 1146 1278 1370" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>พัฒนาสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับกรรมการออกแบบ ระบบการสอน (ผู้มีส่วนร่วมได้แก่ อาจารย์ผู้สอน และบุคลากรของศูนย์การ เรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์)</p> </div> <div style="text-align: center;">↓</div> <div data-bbox="528 1438 1278 1612" style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;"> <p>ผลิตสื่อการสอน (ผู้มีส่วนร่วมได้แก่ อาจารย์ผู้สอน บุคลากรศูนย์การเรียนการ สอนทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา)</p> </div> <div style="text-align: center;">↓</div> <div data-bbox="528 1680 1278 1744" style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>นำเนื้อหาที่ผลิตแล้วขึ้นระบบ</p> </div> </div>

รายการ	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. การส่งมอบ และสนับสนุน นักศึกษาในการเข้าร่วม การเรียนการสอนออนไลน์	มหาวิทยาลัยควรพิจารณาระบบการส่งมอบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เชื่อมต่อกับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษาด้วยระบบการเข้าระบบครั้งเดียว (Single log-in) เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งมอบและสนับสนุนนักศึกษาในการเข้าร่วมการเรียนการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ควรพิจารณาจัดตั้งศูนย์ให้บริการสนับสนุนนักศึกษาด้านการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่ได้ตลอดยี่สิบสี่ ชั่วโมงเมื่อมีเหตุขัดข้องในการเข้าใช้ระบบ รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มผู้ช่วยสอนเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาอย่างทั่วถึง
ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Education System)	
1. เครื่องมือการสร้างเนื้อหาวิชา	การสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตรออนไลน์นานาชาติ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณาจารย์ผู้สอน และกรรมการด้านออกแบบระบบการสอนจากสำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยควรมีการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรด้านการออกแบบระบบการสอนออนไลน์
2. ระบบการจัดการเรียนรู้	มหาวิทยาลัยควรพัฒนาการเชื่อมต่อกับระบบการจัดการเรียนรู้ของ Moodle กับระบบการจัดการข้อมูลนักศึกษาแบบเข้าสู่ระบบครั้งเดียว (Single Log-in) รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมต่อการแจ้งเตือนสู่ระบบอีเมลหรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อความรวดเร็วในการตอบสนอง
3. ระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชควรพิจารณาการปรับปรุงระบบการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาให้ครอบคลุมการบริการ โดยเฉพาะการลงทะเบียนออนไลน์ และเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบการจัดการเรียนรู้ แบบเข้าสู่ระบบเพียงครั้งเดียว (Single Log-in) เพื่อให้บริการนักศึกษาเบ็ดเสร็จออนไลน์ทั้งกระบวนการ
4 ระบบด้านบัญชีการเงิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชควรจัดระบบรับชำระค่าธรรมเนียมออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา เนื่องจากปัจจุบันระบบรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มีความสะดวกมากขึ้น การรับชำระเงินผ่านระบบช่วยลดเวลาทั้งของนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ด้านการเงินด้วย

5) ข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของหลักสูตรนานาชาติ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผลการศึกษาคั้งนี้ ได้ข้อมูลเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ คือ

(1) มหาวิทยาลัยควรวางแผนทางรูปธรรมของการเปิดหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์ที่ชัดเจน ผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงเข้ามามีส่วนร่วมในแผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์ เพื่อให้เกิดการดำเนินการเป็นไปตามงบประมาณและระยะเวลาที่วางไว้ หากมหาวิทยาลัยต้องการเปิดหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์อย่างจริงจัง ควรกำหนดให้มีการพัฒนาหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์เป็นพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของผู้บริหารทุกระดับ

(2) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างและนโยบายการบริหารให้เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์ หากเป็นไปได้ สมควรจัดตั้งวิทยาลัยนานาชาติขึ้นเพื่อดูแลหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือมหาวิทยาลัยควรพัฒนาหน่วยศึกษานานาชาติของสำนักบัณฑิตศึกษา เพื่อดูแลการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์อย่างครบวงจร เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างคล่องตัวและสามารถจัดหาคณาจารย์เฉพาะหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์มาประจำ เพื่อตอบสนองนักศึกษาต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) มหาวิทยาลัยควรมุ่งเน้นการปรับปรุงระบบให้รองรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ทันสมัย โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีภายในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเข้าสู่มหาวิทยาลัยนวัตกรรม เช่นระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย ระบบเทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

(4) สร้างความพร้อมด้านกฎระเบียบ มหาวิทยาลัยควรพิจารณาตั้งระเบียบรองรับการเปิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์หลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์โดยเฉพาะ ไม่ว่าจะ เป็นค่าตอบแทนที่แตกต่างจากหลักสูตรปกติ การคิดค่าใช้จ่าย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเบิกจ่าย โดยการปรับปรุงการคำนวณต้นทุนของหลักสูตรให้เหมาะสมแก่การดำเนินการ ค่าลงทะเบียนที่เหมาะสมของหลักสูตร ซึ่งทางมหาวิทยาลัยควรปรับการคิดค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการภายในติดตามความเป็นจริง

(5) การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและภาษาอังกฤษแก่บุคลากร มหาวิทยาลัยควรจัดเตรียมหรือจัดจ้างบุคลากรทั้งอาจารย์ผู้สอน และสายสนับสนุน เพื่อรองรับการดูแลนักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติออนไลน์ ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในการศึกษาออนไลน์และทักษะด้านภาษาอังกฤษ และควรพัฒนาบรรยากาศและสถานที่ภายในมหาวิทยาลัยให้ดูเป็นสากล และรองรับ

นักศึกษากลุ่มออนไลน์นานาชาติ ได้แก่ ป้ายบอกทาง ห้องพักนักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิตนานาชาติ
ออนไลน์ ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้แก่สถาบันในการรับนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ

(6) ปรับเปลี่ยนการจัดชุดวิชาให้เป็น 3 หน่วยกิต เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ
เพราะสามารถอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในการถ่ายโอนชุดวิชา กรณีที่เกิดการแลกเปลี่ยน
นักศึกษา หรือเทียบโอนชุดวิชา

(7) มหาวิทยาลัยควรมีหน่วยงานรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่การตลาดและ
ประชาสัมพันธ์หลักสูตรนานาชาติออนไลน์

